

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДОБУТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Бурма Ірина

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Важливою складовою системи спеціалізованої освіти є юридична освіта, як частина, що зорієнтована впершу чергу на підготовку фахівців у галузі юриспруденції.

З 2014 року було здійснено важливі кроки щодо трансформацій в академічній площині. Відповідно до реформ був прийнятий Закон України «Про вищу освіту», де серед основних принципів була умова «міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій» [1]. Сприяли модернізації освітнього простору і затвердження Національної рамки кваліфікацій, що передбачали «введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців» [2]. Також був затверджений 2015 р. перелік галузей знань і спеціальностей, за якими в Україні здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Відповідно до нього у цій сфері три напрями підготовки фахівців: галузь знань 08 Право спеціальність 081 Право; галузь знань 26 цивільна безпека спеціальність 262 Правоохоронна діяльність; галузь знань 29 спеціальність Міжнародні відносини 293 Міжнародне право [3]. Відповідно до закону виділено 5 ступенів вищої освіти. Проте в юридичній спільноті стали дискусійними три: молодший бакалавр, бакалавр і магістр. Це впершу чергу було пов'язано із збільшенням кількості випускників юристів з низьким рівнем професійної компетенції.

Сьогодні юридична фахова підготовка спрямована на розвиток таких спеціальних компетенцій: «знання основ теорії та філософії права, структури та стандартів правничої професії та її ролі у суспільстві; знання міжнародних стандартів прав людини, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини; знання основ міжнародного публічного права; знання основ права Ради Європи та права Європейського Союзу; знання засад, принципів та інститутів конституційного права, адміністративного права, і

адміністративного процесуального права, цивільного права і цивільного процесуального права, кримінального права та кримінального процесуального права; навички збору інформації, аналізу юридичної проблеми, побудови юридичної аргументації; навички складання проєктів юридичних документів; навички консультування з юридичних питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних» [4].

Незважаючи на все важливим з недоліків сьогодні залишається є той факт, що відповідно до стратегії розбудови конкурентоздатного середовища, на освітньому ринку України надавати освітні послуги щодо здобуття правничої освіти зможуть не всі існуючі заклади вищої освіти.

Новаторським є й орієнтири щодо роздвоєння підготовки юристів на два блоки: перший – «правнича освіта» (адвокат, нотаріус, суддя, прокурор), другий – освіта за спеціальністю «Право» або «Міжнародне право» (помічник адвоката, судді, прокурора, нотаріуса, держана служба, службовці в органах місцевого самоврядування, викладацька діяльність). При підготовці за другим блоком професій навчання проводиться за існуючою системою підготовки бакалаврів та магістрів, поки що про зміни в цій системі не йдеться. Прогалиною є те, що коло професій (слідчий, дільничий офіцер поліції, оперативні працівники, юрист-консульт підприємства), які є специфічними у своїй підготовці і їх підготовкою займаються заклади вищої освіти внутрішніх справ, взагалі не згадуються.

Новою є й вимога здачі єдиного випускного іспиту. У цілому ідея раціональна, проте знов таки дискусійна в деяких моментах. Щодо майбутніх випускників процедура зрозуміла. Проте реформами передбачається вимога здачі такого іспиту вже від працюючих адвокатів, нотаріусів, суддів та прокурорів. Вони вже проходили процедуру атестації, проте закон зворотної сили не має, а в такій ситуації порушуються права діючих правників і ці вимоги носять дискримінаційний характер. Також немає такої необхідності у реформах й щодо випускників вишів системи Міністерства внутрішніх справ, які готують фахівців для подальшого проходження служби в Національній поліції України. Ця підготовка є специфічною і не повинна здійснюватися ні державними вишами МОНУ, ні приватними.

Таким чином, підбиваючи підсумок відмітимо, що говорячи про реформування юридичної освіти потрібно її здійснювати в контексті модернізації системи вищої освіти. Враховувати діючі нормативно-правові документи при уведенні змін в освітній процес закладів вищої освіти, слід не порушувати конституційних прав людини, орієнтуватися на євроінтеграційні процеси не забуваючи про екстраполяцію власного позитивного досвіду з підготовки фахівців юридичної сфери, враховувати вітчизняний конструктивний досвід реформ системи освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 03.09.2025).
2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 р. №1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#n12> (дата звернення: 03.09.2025).
3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2015 р. №266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п#n11> (дата звернення: 03.09.2025).